Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

26. siječnja 2017.*

„Žalba – Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Belgijsko, njemačko, francusko, talijansko, nizozemsko i austrijsko tržište kupaonske opreme – Odluka kojom se utvrđuje povreda članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru – Usklađivanje cijena i razmjena osjetljivih poslovnih informacija – Jedinstvena povreda – Dokaz – Novčane kazne – Neograničena nadležnost – Razuman rok – Proporcionalnost“

U predmetu C-642/13 P

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 29. studenoga 2013.,

Villeroy & Boch Belgium SA, sa sjedištem u Bruxellesu (Belgija), koji zastupaju O. W. Brouwer i N. Lorjé, *advocaten*,

žalitelj,

druga stranka u postupku je

Europska komisija, koju zastupaju L. Malferrari i F. Ronkes Agerbeek, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourgu,

tuženik u prvostupanjskom postupku,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, potpredsjednik Suda, u svojstvu predsjednika prvog vijeća, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (izvjestitelj) i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 10. rujna 2015.,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* * Jezik postupka : nizozemski

Presudu

1 Villeroy & Boch Boch Belgium SA (u daljnjem tekstu: Villeroy & Boch Belgija) žalbom zahtijeva ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 16. rujna 2013., Villeroy & Boch Austria i dr./Komisija (T-373/10, T-374/10, T-382/10 i T-402/10, neobjavljena, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2013:455), u dijelu u kojem je navedeni sud tom presudom djelomično odbio njegovu tužbu za poništenje Komisijine Odluke C(2010) 4185 *final* od 23. lipnja 2010. o postupku primjene članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/39092 – Kupaonska oprema) (u daljnjem tekstu: sporna odluka) u dijelu u kojem se odnosi na njega.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 1/2003

2 Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101. i 102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165. i ispravak SL 2016., L 173, str. 108.) u članku 23. stavcima 2. i 3. propisuje:

„2. Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

(a) krše odredbe članka [101. ili 102. UFEU-a] [...]

[...]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.”

[...]

3. Pri određivanju iznosa novčane kazne uzet će se u obzir težina i trajanje povrede.”

Smjernice iz 2006.

3 Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2., u daljnjem tekstu: Smjernice iz 2006.) u točki 2. navode da pri određivanju novčanih kazni, „Komisija mora uzimati u obzir i težinu i trajanje povreda” i da „izrečena kazna ne smije premašivati ograničenja utvrđena u članku 23. stavku 2. drugom i trećem podstavku Uredbe br. 1/2003”.

4 U točki 37. Smjernica iz 2006. navodi se:

„Unatoč tome što ove Smjernice daju opću metodologiju za utvrđivanje kazni, pojedinosti danog slučaja ili potreba za postizanjem preventivnog učinka u pojedinom slučaju mogu opravdati odstupanje od takve metodologije ili od ograničenja navedenih u točki 21.”

Okolnosti spora i sporna odluka

5 Proizvodi na koje se zabranjeni sporazum odnosi su kupaonska oprema iz jedne od triju sljedećih podskupina proizvoda: sanitarne armature, pregrade za tuš kabine i njihovi dodatni dijelovi te sanitarna keramika (u daljnjem tekstu: tri podskupine proizvoda).

6 Opći sud je okolnosti spora izložio u točkama 1. do 19. pobijane presude i mogu se sažeti kako slijedi.

7 Komisija je spornom odlukom utvrdila postojanje povrede članka 101. stavka 1. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994., L 1, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 106., str. 4., u daljnjem tekstu: Sporazum o EGP-u) u sektoru kupaonske opreme. Ta se povreda, u kojoj je sudjelovalo 17 poduzeća, odvijala tijekom različitih razdoblja između 16. listopada 1992. i 9. studenoga 2004. u obliku niza protutržišnih sporazuma ili usklađenog djelovanja na području Belgije, Njemačke, Francuske, Italije, Nizozemske i Austrije.

8 Točnije, Komisija je u spornoj odluci navela da se utvrđena povreda sastojala od, kao prvo, usklađivanja godišnjih povećanja cijena i drugih elemenata određivanja cijena od strane spomenutih proizvođača kupaonske opreme, u okviru redovitih sastanaka unutar nacionalnih strukovnih udruženja, kao drugo, utvrđivanja ili usklađivanja cijena prilikom posebnih događaja, poput povećanja troškova sirovina, uvođenja eura i uvođenja naplate cestarine, i, treće, otkrivanja i razmjene osjetljivih poslovnih informacija. Komisija je također utvrdila da je utvrđivanje cijena u sektoru kupaonske opreme slijedilo jednogodišnji ciklus. U tom smislu proizvođači su određivali cjenike koji su, u pravilu, ostajali na snazi godinu dana i služili kao osnova za poslovne odnose s trgovcima na veliko.

9 Villeroy & Boch Belgija i ostali tužitelji u prvostupanjskom postupku, Villeroy & Boch Austria GmbH (u daljnjem tekstu: Villeroy & Boch Austrija), Villeroy & Boch AG i Villeroy & Boch SAS (u daljnjem tekstu: Villeroy & Boch Francuska) posluju u sektoru kupaonske opreme. Villeroy & Boch drži u cijelosti udjele u kapitalu društava Villeroy & Boch Austrija, Villeroy & Boch Francuska, Villeroy & Boch Belgija, Ucosan BV i njegovih društava kćeri te društva Villeroy & Boch SARL (u daljnjem tekstu: Villeroy & Boch Luksemburg).

10 Masco Corp. i njegova društva kćeri, među kojima su Hansgrohe AG, koji proizvodi sanitarne armature, i Hüppe GmbH, koji proizvodi pregrade za tuš kabine, obavijestili su 15. srpnja 2004. Komisiju o postojanju zabranjenog sporazuma u sektoru kupaonske opreme te su zatražili oslobađanje od novčanih kazni na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002., C 45, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 62., u daljnjem tekstu: Obavijest o suradnji iz 2002.) ili, podredno, smanjenje iznosa novčanih kazni koje im mogu biti izrečene. Komisija je 2. ožujka 2005. donijela uvjetnu odluku o oslobađanju od kazni u korist društva Masco, sukladno točki 8. podtočki (a) i točki 15. te obavijesti.

11 Dana 9. i 10. studenoga 2004. Komisija je provela nenajavljene pretrage u prostorijama nekoliko društava i nacionalnih strukovnih udruženja koja djeluju u sektoru kupaonske opreme.

12 Grohe Beteiligungs GmbH i njegova društva kćeri te American Standard Inc. zatražili su 15. odnosno 19. studenog 2004. oslobađanje od novčanih kazni na temelju Obavijesti o suradnji iz 2002. ili, podredno, smanjenje njihova iznosa.

13 Nakon što je tijekom razdoblja od 15. studenoga 2005. do 16. svibnja 2006. nekolicini društava i udruženja koja posluju u sektoru kupaonske opreme uputila zahtjeve za pružanje informacija, uključujući tužiteljima u prvostupanjskom postupku, Komisija je 26. ožujka 2007. donijela obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama i dostavila je spomenutim subjektima.

14 Dana 17. odnosno 19. siječnja 2006. Roca SARL i Hansa Metallwerke AG i njegova društva kćeri također su zatražili oslobađanje od novčanih kazni na temelju Obavijesti o suradnji iz 2002. ili, podredno, smanjenje njihova iznosa. Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik podnio je 20. siječnja 2006. sličan zahtjev.

15 Između 12. i 14. studenoga 2007. održana su saslušanja na kojima su sudjelovali tužitelji u prvostupanjskom postupku. Dana 9. srpnja 2009. Komisija je poslala dopis o činjenicama u predmetu i privukla pozornost spomenutih tužitelja na određene dokaze na kojima je namjeravala utemeljiti konačnu odluku, nakon čega je uputila zahtjeve za pružanjem dodatnih informacija, među ostalima spomenutim tužiteljima. Dana 23. lipnja 2010. Komisija je donijela spornu odluku. U toj odluci smatrala je da su djelovanja opisana u točki 8. ove presude dio sveobuhvatnog plana koji je imao za cilj ograničiti tržišno natjecanje među adresatima spomenute odluke i da predstavljaju jedinstvenu i trajnu povredu koja se odnosila na tri podskupine proizvoda, a obuhvaćala je područje Belgije, Njemačke, Francuske, Italije, Nizozemske i Austrije. U tom smislu osobito je istaknula da su se navedena djelovanja odvijala po ponavljajućem obrascu koji se pokazao istim u šest država članica obuhvaćenih njezinom istragom. Također je istaknula postojanje nacionalnih strukovnih udruženja koja su se odnosila na sve tri podskupine proizvoda, koje je nazvala „koordinacijska tijela”, nacionalnih strukovnih udruženja čiji su se članovi bavili djelatnošću koja se odnosila na najmanje dvije od triju podskupina proizvoda, koje je nazvala „udruženja za više proizvoda”, kao i specijaliziranih udruženja čiji su se članovi bavili djelatnošću vezanom uz jednu od te tri podskupine proizvoda. Naposljetku, utvrdila je postojanje središnje skupine poduzetnika koja je sudjelovala u zabranjenom sporazumu u različitim državama članicama i u okviru koordinacijskih tijela i udruženja za više proizvoda.

16 Prema Komisiji, tužitelji u prvostupanjskom postupku sudjelovali su u predmetnoj povredi kao članovi sljedećih udruženja: IndustrieForum Sanitär, koji je od 2001. zamijenio Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, Arbeitskreis Baden und Duschen, koji je od 2003. zamijenio Arbeitskreis Duschabtrennungen i Fachverband Sanitär-Keramische Industrie u Njemačkoj, Arbeitskreis Sanitärindustrie u Austriji, Vitreous China-group (u daljnjem tekstu: VCG) u Belgiji, Sanitair Fabrikanten Platform u Nizozemskoj i Association française des industries de céramique sanitaire u Francuskoj. Što se tiče povrede počinjene u Nizozemskoj, Komisija je u uvodnoj izjavi 1179. sporne odluke u biti utvrdila da se poduzetnicima koji su u njoj sudjelovali ne može izreći novčana kazna s te osnove zbog nastupanja zastare.

17 U članku 1. sporne odluke Komisija je nabrojila poduzetnike koje kažnjava za povredu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u s početkom od 1. siječnja 1994., zbog njihova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu u sektoru kupaonske opreme u Belgiji, Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, Nizozemskoj i Austriji u različitim razdobljima između 16. listopada 1992. i 9. studenoga 2004. Što se tiče tužiteljâ u prvostupanjskom postupku, Komisija je u članku 1. stavku 1. spomenute odluke kaznila Villeroy & Boch za sudjelovanje u spomenutoj jedinstvenoj povredi od 28. rujna 1994. do 9. studenoga 2004., a njegova društva kćeri Villeroy & Boch Belgija, Villeroy & Boch Francuska i Villeroy & Boch Austrija za razdoblja najranije od 12. listopada 1994. do 9. studenoga 2004.

18 Komisija je u članku 2. stavku 8. sporne odluke izrekla novčane kazne, kao prvo, društvu Villeroy & Boch u iznosu od 54 436 347 eura, kao drugo, solidarno društvima Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Austrija u iznosu od 6 083 604 eura, kao treće, solidarno društvima Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Belgija u iznosu od 2 942 608 eura te kao četvrto, solidarno društvima Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Francuska u iznosu od 8 068 441 eura. Ukupni iznos novčanih kazni izrečenih tužiteljima u prvostupanjskom postupku stoga je iznosio 71 531 000 eura.

19 Komisija se u svrhu izračuna tih novčanih kazni oslonila na Smjernice iz 2006.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

20 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 9. rujna 2010. žalitelj je pokrenuo postupak u predmetu T-402/10 radi poništenja sporne odluke u dijelu u kojem se odnosi na njega ili, podredno, smanjenja iznosa izrečene mu novčane kazne

21 Žalitelj je u prilog zahtjevu za poništenje pred Općim sudom istaknuo da je Komisija utvrđenu povredu pogrešno kvalificirala kao jedinstvenu, složenu i trajnu povredu te, podredno, da je time povrijedila obvezu obrazlaganja, među ostalim jer nije dovoljno precizno razgraničila mjerodavna tržišta. Žalitelj je također tvrdio da Komisija nije dokazala njegovo sudjelovanje u povredi u Belgiji. Naposljetku, osporio je solidarni karakter novčane kazne koja mu je izrečena i istaknuo da je pri njezinu izračunu počinjena pogreška u ocjeni, da spomenutu kaznu treba smanjiti s obzirom na prekomjerno trajanje upravnog postupka i da je neproporcionalna.

22 Žalitelj je podredno podnio zahtjev za smanjenje iznosa izrečene novčane kazne.

23 Opći je sud pobijanom presudom u cijelosti odbio tužbu.

Zahtjevi stranaka

24 Žalitelj zahtijeva od Suda da:

— u cijelosti ukine pobijanu presudu u dijelu u kojem je tom presudom Opći sud djelomično odbio njegovu tužbu

— podredno, djelomično ukine pobijanu presudu;

— podredno tomu, smanji iznos novčane kazne koja mu je izrečena;

— najpodrednije, vrati predmet Općem sudu na ponovno odlučivanje, i

— naloži Komisiji snošenje troškova;

25 Komisija od Suda zahtijeva da:

— odbije žalbu u cijelosti kao djelomično nedopuštenu i djelomično očito neosnovanu i

— naloži tužitelju snošenje troškova.

O žalbi

26 U prilog žalbi žalitelj iznosi četiri žalbena razloga. Prvi žalbeni razlog temelji se na pogreški koja se tiče prava koju je Opći sud počinio pri ocjeni povrede navodno počinjene u Austriji. Drugi žalbeni razlog temelji se na pogreški koja se tiče prava koju je Opći sud počinio utvrdivši postojanje složene i trajne povrede. Treći žalbeni razlog temelji se na činjenici da Opći sud nije izvršio svoju neograničenu nadležnost pri nadzoru iznosa izrečene novčane kazne. Četvrti žalbeni razlog temelji se na povredi načela proporcionalnosti.

Prvi žalbeni razlog, koji se temelji na pogrešnoj ocjeni u vezi s povredom navodno počinjenom u Belgiji

Argumentacija stranaka

27 Žalitelj prvim žalbenim razlogom, podijeljenim u četiri dijela, tvrdi, kao prvo, da je Opći sud iskrivio dokaze u vezi s povredom navodno počinjenom u Belgiji i povrijedio svoju obvezu obrazlaganja. Naime, obrazloženje koje je Opći sud iznio u točki 243. i sljedećima spomenute presude temelji se na pogrešnoj pretpostavci da je Z. još uvijek bio njegov zaposlenik nakon 1. siječnja 2003. Kao što je to žalitelj naveo na raspravi pred Općim sudom i kao što je to sam taj sud utvrdio, Z. u stvarnosti od toga dana više nije bio organizacijski ili ugovorom o radu povezan s njim, što posljedično isključuje bilo kakvo pripisivanje radnji potonjem.

28 Kao drugo, žalitelj podredno tvrdi da je Opći sud povrijedio članak 101. UFEU-a jer je smatrao da je žalitelj sudjelovao u povredi povezanoj s keramičkim proizvodima u Belgiji iako više nije bio aktivan na tom tržištu od kraja 2002. i nije bilo dokazano da je imao namjeru pridonijeti ostvarenju ciljeva sudionika u zabranjenom sporazumu. Opći sud osobito nije naveo koja je „postupanja" žalitelj nakon svojeg povlačenja s tržišta mogao uskladiti s ostalim sudionicima u zabranjenom sporazumu radi ograničavanja tržišnog natjecanja na tom tržištu. S obzirom na obrazloženje koje je Opći sud usvojio u presudama od 16. rujna 2013., Wabco Europe i dr./Komisija (T-380/10, EU:T:2013:449, t. 79. i sljedeće) i Keramag Keramische Werke i dr./Komisija (T-379/10 i T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457, t. 222. i sljedeće), žalitelju nije moguće pripisati odgovornost za radnje trećih osoba koje su počinjene nakon spomenutog povlačenja s tržišta, niti izreći novčanu kaznu s te osnove. U svakom slučaju, proturječna ocjena činjeničnog stanja u pobijanoj presudi i presudi od 16. rujna 2013., Wabco Europe i dr./Komisija (T-380/10, EU:T:2013:449) predstavlja povredu načela jednakog postupanja na štetu žalitelja.

29 Kao treće, što se tiče dokaza postojanja usklađenog djelovanja tijekom sastanka od 28. i 29. travnja 2003. u Belgiji, Opći je sud u točki 271. pobijane presude priznao da se izvođenje dokaza svodi na napomenu da činjenica da nije utvrđen jedinstven postotak bonusa koji se dodjeljivao trgovcima na veliko „ne isključuje mogućnost da je tržišno natjecanje narušeno zbog razmjenjivanja predmetnih informacija". Međutim, čak i ako bi se smatralo da je ta tvrdnja Općeg suda osnovana, to logički nije dovoljan dokaz povrede. Postoji ili povreda obveze obveza obrazlaganja u smislu članka 296. drugog stavka UFEU-a ili povreda načela *in dubio pro reo* sadržanog u članku 48. stavku 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

30 Kao četvrto, pobijana presuda u točkama 272. i 274. sadrži pogrešku koja se tiče prava s obzirom na to da se njome utvrđuje postojanje jedinstvene, složene i trajne povrede u pogledu niza povreda ustanovljenih na belgijskom tržištu kupaonskih keramičkih proizvoda.

31 Naime, iz činjenica koje je Komisija utvrdila na temelju sastanaka VCG-a ne može se zaključiti da cijelo razdoblje povrede treba tumačiti na način da čini jedinstvenu povredu. Upravo suprotno, nakon sastanka VCG-a od 28. i 29. travnja 2003. došlo je do očitog prekida koji se protivi pravnom sjedinjenju prethodnih i kasnijih sastanaka u jedinstvenu i trajnu povredu

32 Komisija smatra da prvi žalbeni razlog treba odbiti.

Ocjena Suda

33 Kao prvo, što se tiče prvog dijela prvog žalbenog razloga, koji se temelji na povredi obveze obrazlaganja i iskrivljavanju dokaza jer Opći sud nije uzeo u obzir žaliteljev navod da Z. od 1. siječnja 2003. više nije bio ni na koji način povezan s njim, treba istaknuti da je tijekom pisanog postupka pred Općim sudom žalitelj samo napomenuo, u svrhu osporavanja svojeg sudjelovanja u zabranjenom sporazumu u Belgiji od tog dana, da je Villeroy & Boch Luksemburg „krajem 2002. preuzeo keramičko poslovanje belgijskog

društva”. Žalitelj je stoga tek tijekom usmenog dijela postupka pred Općim sudom prvi put izričito ustvrdio da ga se ne može smatrati odgovornim za protutržišno ponašanje na belgijskom tržištu keramičkih proizvoda od 1. siječnja 2003., s obzirom na to da osoba koja je sudjelovala na sastancima zabranjenog sporazuma, odnosno Z., od toga datuma više nije bio njegov zaposlenik, nego zaposlenik društva Villeroy & Boch Luksemburg.

34 Članak 48. stavak 2. Poslovnika Općeg suda propisuje da je zabranjeno iznošenje novih razloga tijekom postupka, osim ako se ne temelje na pravnim ili činjeničnim pitanjima za koja se saznalo tijekom postupka. Slijedom navedenog, argument žalitelja koji je on istaknuo tijekom rasprave pred Općim sudom bio je očito nedopušten jer se odnosio na novi razlog koji se temeljio na činjenici o kojoj je on prvi imao saznanja i za koju se nije saznalo tijekom postupka.

35 Točno je da Opći sud nije izričito odlučio o dopuštenosti ili osnovanosti tog argumenta. Točno je da Opći sud nije izričito odlučio o dopuštenosti ili osnovanosti tog argumenta. Međutim, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, od Općeg suda se ne može zahtijevati da svaki put kada se stranka tijekom postupka pozove na novi razlog koji očito ne odgovara zahtjevima iz članka 48. stavka 2. njegova Poslovnika u svojoj presudi ili obrazloži zašto taj razlog nije dopušten ili ispita njegov meritum (vidjeti osobito presudu od 20. ožujka 2014., Rousse Industry/Komisija, C-271/13 P, neobjavljena, EU:C:2014:175, t. 22. i navedenu sudsku praksu).

36 Iz toga proizlazi da Opći sud nije povrijedio obvezu obrazlaganja time što je u točki 248. pobijane presude utvrdio da sudjelovanje Z.-a u sastancima zabranjenog sporazuma „dokazuje da je društvo Villeroy & Boch Belgija i dalje aktivno sudjelovalo u povredi u vlastitom interesu i interesu poduzetnika u smislu prava tržišnog natjecanja kojeg je bilo dio”, a da pritom nije uzeo u obzir zakašnjelo iznesenu tvrdnju žalitelja da Z. od 1. siječnja 2003. više nije bio njegov zaposlenik i obrazložio zašto je ta tvrdnja očito nedopuštena

37 Prvi dio prvog žalbenog razloga stoga je neosnovan.

38 Kao drugo, što se tiče drugog dijela tog žalbenog razloga, koji se temelji na povredi članka 101. UFEU-a, treba istaknuti da žalitelj ne dovodi u pitanje utvrđenje Općeg suda prema kojem su sastanci VCG-a prije i nakon 1. siječnja 2003. imali nezakoniti karakter, nego smatra da je Opći sud pogrešno zaključio da je on sudjelovao u povredi iako od kraja 2002. više nije bio aktivan na belgijskom tržištu keramičkih proizvoda.

39 Međutim, iz sudske prakse Suda ne može se izvesti zaključak prema kojem se članak 101. stavak 1. UFEU-a odnosi isključivo na poduzetnike koji su aktivni na tržištu na koje se odnose ograničenja tržišnog natjecanja ili na tržištima koja su u odnosu na njega uzlazna, silazna ili su mu susjedna, ili na poduzetnike koji ograničavaju svoju samostalnost ponašanja na danom tržištu na temelju sporazuma ili usklađenog djelovanja. Naime, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da se tekst članka 101. stavka 1. UFEU-a na općenit način odnosi na sve sporazume i usklađena djelovanja koji – bilo u horizontalnim bilo u vertikalnim odnosima – narušavaju tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu, neovisno o tržištu na kojem su stranke aktivne i neovisno o tome da predmetni dogovori utječu samo na poslovno postupanje jedne od njih (vidjeti u tom smislu presudu od 22. listopada 2015., AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, t. 34. i 35. kao i navedenu sudsku praksu).

40 Iz toga proizlazi da je Opći sud u točki 242. pobijane presude pravilno smatrao da poduzetnik može povrijediti zabranu predviđenu člankom 101. stavkom 1. UFEU-a ako njegovo ponašanje, koje usklađuje s ponašanjem drugih poduzetnika, ima za cilj ograničiti tržišno natjecanje na pojedinom mjerodavnom tržištu, pri čemu nije nužno potrebno da je on sam aktivan na spomenutom tržištu.

41 U tom pogledu treba precizirati, s jedne strane, da je Opći sud, protivno tvrdnjama žalitelja, dokazao da je on aktivno sudjelovao u povredi koja se stavlja na teret. Tako je u točkama 244. i 248. pobijane presude istaknuo da neprekinuto sudjelovanje Z.-a u ime žalitelja na sastancima VCG-a – čiji

nezakoniti karakter žalitelj ne osporava – prije i nakon 1. siječnja 2003., odnosno i nakon što je žalitelj prekinuo svu aktivnost na tržištu keramičkih proizvoda, dokazuje aktivno sudjelovanje potonjeg u povredi. S druge strane, protivno tvrdnjama žalitelja, razna postupanja koja se stavljaju na teret sudionicima u toj povredi, uključujući žalitelja, podrobno su opisana u točkama 255. do 277. pobijane presude.

42 Iz prethodno navedenoga proizlazi da treba odbiti argument žalitelja da je on počevši od kraja 2002. prekinuo svu aktivnost u području keramičkih proizvoda.

43 Taj zaključak ne može dovesti u pitanje rješenje primijenjeno u presudama od 16. rujna 2013., Wabco Europe i dr./Komisija (T-380/10, EU:T:2013:449, t. 84.) i od 16. rujna 2013., Keramag Keramische Werke i dr./Komisija (T-379/10 i T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457, t. 220. i sljedeće). Naime, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, obveza Općeg suda da obrazloži svoje presude načelno se ne može proširiti do te mjere da on mora opravdati rješenje primijenjeno u jednom predmetu u odnosu na rješenje primijenjeno u drugom predmetu koji se vodio pred njime, čak i ako se odnosilo na istu odluku (vidjeti presudu od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 66. kao i navedenu sudsku praksu).

44 Iz toga slijedi da drugi dio prvog žalbenog razloga nije osnovan.

45 Naposljetku i kao treće, što se tiče argumenata koje je žalitelj iznio u okviru trećeg i četvrtog dijela tog žalbenog razloga, treba istaknuti da žalitelj njime, pod izlikom tvrdnji da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava, u biti želi osporiti ocjenu dokaza koju je on proveo. Međutim, Sud u okviru žalbenog postupka načelno ne može preispitivati ocjenu dokazne snage nekog dokaznog elementa. Naime, kao što proizlazi iz članka 256. UFEU-a i članka 58. prvog stavka Statuta Suda Europske unije, žalba je ograničena na pravna pitanja. Opći sud stoga je jedini nadležan za utvrđivanje i ocjenu relevantnih činjenica kao i za ispitivanje dokaznih elemenata, osim u slučaju njihova iskrivljavanja (vidjeti u tom smislu presudu od 2. listopada 2003., Salzgitter/Komisija, C-182/99 P, EU:C:2003:526, t. 43. i navedenu sudsku praksu).

46 Slijedom navedenog, spomenute argumente treba odbaciti kao nedopuštene.

47 S obzirom na prethodna razmatranja, prvi žalbeni razlog treba odbaciti kao djelomično nedopušten i odbiti kao djelomično neosnovan.

Drugi žalbeni razlog, koji se temelji na postojanju jedinstvene, složene i trajne povrede

Argumentacija stranaka

48 Žalitelj drugim žalbenim razlogom tvrdi da pobijana presuda povređuje članak 101. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o EGP-u jer je Opći sud pogriješio kada je utvrdio postojanje jedinstvene, složene i trajne povrede u predmetnom slučaju.

49 Žalitelj u tom pogledu tvrdi, kao prvo, da pravni pojam jedinstvene, složene i trajne povrede kao takav nije spojiv s člankom 101. UFEU-a i člankom 53. Sporazuma o EGP-u pa se stoga ne može primijeniti. Naime, taj pojam nema nikakvu pravnu osnovu u pravu Unije. Nadalje, Komisija je, primjenjujući koncept jedinstvene, složene i trajne povrede, umjetno preraspodijelila različita neovisna tržišta kako bi došla do jedinstvene sveobuhvatne povrede, čime je zaobišla nastupanje zastare u odnosu na moguće odvojene povrede. Osim toga, žalitelj tvrdi da je pobijana presuda nedovoljno obrazložena s obzirom na to da Opći sud nije odgovorio na njegove argumente u tom smislu.

50 Kao drugo, žalitelj tvrdi da su pobijanom presudom, time što je njome u predmetnom slučaju utvrđeno postojanje jedinstvene povrede koja obuhvaća, među ostalim, područje Italije, povrijeđena načela pravičnog suđenja. Naime, budući da je Opći sud smatrao da se žalitelju može pripisati povreda u kojoj nije sudjelovao, ali koja je dio jedinstvene povrede čiji je počinitelj, on se u svrhu osporavanja svojeg sudjelovanja u toj jedinstvenoj povredi ne može uspješno pozivati na činjenicu da nije sudjelovao u toj prvoj povredi i stoga je lišen učinkovitog sredstva obrane. On stoga može osporavati samo činjenicu da je znao za predmetnu povredu.

51 Kao treće, žalitelj podredno smatra da pretpostavke za priznavanje postojanja jedinstvene povrede nisu bile ispunjene u predmetnom slučaju s obzirom na to da Komisija nije odredila mjerodavno tržište i da nije dokazano postojanje odnosa komplementarnosti među različitim postupanjima koja se stavljaju na teret.

52 Kao četvrto, žalitelj smatra da u svakom slučaju zbog postojanja djelomičnih poništenja sporne odluke u pogledu određenih država članica u presudama od 16. rujna 2013., Wabco Europe i dr./Komisija (T-380/10, EU:T:2013:449), od 16. runa 2013., Keramag Keramische Werke i dr./Komisija (T-379/10 i T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457), kao i od 16. rujna 2013., Duravit i dr./Komisija (T-364/10, neobjavljena, EU:T:2013:477), i činjenice da je moguće da određeni poduzetnici nisu znali za čitavu povredu ne može postojati sveobuhvatna povreda utvrđena u toj odluci.

53 Komisija smatra da drugi žalbeni razlog treba odbiti.

Ocjena Suda

54 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, povreda članka 101. stavka 1. UEZ-a može biti posljedica ne samo izdvojenog djela, već također niza djêla ili čak trajnog ponašanja, čak i ako jedan ili više elemenata tog niza djêla ili tog trajnog ponašanja može isto tako sam po sebi i zasebno predstavljati povredu navedene odredbe. U skladu s tim, ako su različita djela dio „sveobuhvatnog plana” zbog njihova istovjetnog cilja kojim se narušava tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu, Komisija može pripisati odgovornost za ta djela na temelju sudjelovanja u čitavoj povredi (vidjeti u tom smislu presudu od 24. lipnja 2015., Fresh Del Monte Produce/Komisija i Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, t. 156. kao i navedenu sudsku praksu).

55 Poduzetnik koji je sudjelovao u takvoj jedinstvenoj i složenoj povredi vlastitim ponašanjem, koje je obuhvaćeno pojmom sporazuma ili usklađenog djelovanja s protutržišnim ciljem u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a i kojim se namjeravalo pridonijeti ostvarivanju povrede u cjelini, stoga može također biti odgovoran za ponašanje drugih poduzetnika u okviru iste povrede tijekom čitavog razdoblja svojeg sudjelovanja u navedenoj povredi. Takav slučaj postoji kad se utvrdi da je navedeni poduzetnik vlastitim ponašanjem namjeravao pridonijeti zajedničkim ciljevima svih sudionika i da je znao za protupravna ponašanja koja su planirali ili proveli drugi poduzetnici radi ostvarivanja istih ciljeva, ili da ih je mogao razumno predvidjeti i da je bio spreman snositi povezani rizik (vidjeti u tom smislu presudu od 24. lipnja 2015., Fresh Del Monte Produce/Komisija i Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, t. 157. kao i navedenu sudsku praksu).

56 Poduzetnik je tako mogao izravno sudjelovati u svim protutržišnim ponašanjima koja čine jedinstvenu i trajnu povredu, u kojem slučaju mu Komisija može pripisati odgovornost za sva ta ponašanja pa stoga i za čitavu tu povredu. Poduzetnik je također mogao izravno sudjelovati samo u jednom dijelu protutržišnih ponašanja koja čine trajnu i jedinstvenu povredu, ali pritom znati za sva druga protutržišna ponašanja koja su planirali ili proveli drugi sudionici u zabranjenom sporazumu radi ispunjavanja istih ciljeva ili ih je mogao razumno predvidjeti i bio spreman snositi povezani rizik. U takvom slučaju Komisija također može pripisati tom poduzetniku odgovornost za sva protutržišna

ponašanja koja čine takvu povredu i, slijedom toga, za tu čitavu povredu (vidjeti presudu od 24. lipnja 2015., Fresh Del Monte Produce/Komisija i Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, t. 158. kao i navedenu sudsku praksu).

57 Osim toga, kako bi se različita postupanja okarakterizirala kao jedinstvena i trajna povreda, ne treba provjeriti dopunjuju li se ona međusobno, u smislu da je svrha svakog od njih suočavanje s jednom ili više posljedica uobičajenog odvijanja tržišnog natjecanja, i doprinose li međudjelovanjem postizanju niza protutržišnih učinaka koje njihovi autori žele postići u okviru sveobuhvatnog plana koji ima jedinstveni cilj. Međutim, pretpostavka jedinstvenog cilja znači da se mora provjeriti postoje li elementi svojstveni različitim ponašanjima koja čine dio povrede koji mogu upućivati na to da ponašanja koja su proveli drugi uključeni poduzetnici nemaju isti cilj ili isti protutržišni učinak i stoga nisu dio „sveobuhvatnog plana" zbog svojeg istovjetnog cilja kojim se narušava tržišno natjecanje u unutarnjem tržištu (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2013., Siemens i dr./Komisija, C-239/11 P, C-489/11 P i C-498/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:866, t. 247. i 248.).

58 Nadalje, iz sudske prakse Suda ne može se izvesti zaključak prema kojem se članak 101. stavak 1. UFEU-a odnosi isključivo na poduzetnike koji su aktivni na tržištu na koje se odnose ograničenja tržišnog natjecanja ili na tržištima koja su u odnosu na njega uzlazna, silazna ili su mu susjedna, ili na poduzetnike koji ograničavaju svoju samostalnost ponašanja na danom tržištu na temelju sporazuma ili usklađenog djelovanja. Naime, iz ustaljene sudske prakse Suda, navedene u točki 39. ove presude, proizlazi da se tekst članka 101. stavka 1. UFEU-a na općenit način odnosi na sve sporazume i usklađena djelovanja koji – bilo u horizontalnim bilo u vertikalnim odnosima – narušavaju tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu, neovisno o tržištu na kojem su stranke aktivne i neovisno o tome da predmetni dogovori utječu samo na poslovno postupanje jedne od njih (vidjeti u tom smislu presudu od 22. listopada 2015., AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, t. 34. i 35. kao i navedenu sudsku praksu).

59 Uzimajući u obzir tu sudsku praksu, kao prvo treba odbiti argumente žalitelja prema kojima je pravni pojam jedinstvene, složene i trajne povrede nespojiv s člankom 101. UFEU-a i člankom 53. Sporazuma o EGP-u te povređuje načela pravičnog suđenja, neovisno o pitanju je li potonji argument dopušten.

60 Kao drugo, treba utvrditi da je Opći sud, protivno tvrdnjama žalitelja, u dovoljnoj mjeri obrazložio tu presudu time što je podsjetio na spomenutu sudsku praksu u točkama 32. do 34., 41., 42. i 46. do 48. pobijane presude.

61 Kao treće, što se tiče žaliteljeva argumenta da pretpostavke za priznanje postojanja jedinstvene povrede u predmetnom slučaju nisu ispunjene jer Komisija nije odredila mjerodavno tržište, treba utvrditi, kao što je to Opći sud u točki 54. pobijane presude s pravom istaknuo, a žalitelj priznao, da okolnost da su tržišta u zemljopisnom i proizvodnom smislu obuhvaćena povredom različita u svakom slučaju ne sprječava da se utvrdi postojanje jedinstvene povrede. Slijedom navedenog, taj je argument u svakom slučaju bespredmetan.

62 Kao četvrto, Opći sud u točkama 63. do 71. pobijane presude nije počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da je Komisija u predmetnom slučaju mogla donijeti zaključak da je postojao jedinstveni cilj koji je upućivao na postojanje jedinstvene povrede. Naime, on je na temelju činjeničnih utvrđenja iznesenih u točkama 66., 69. i 71. pobijane presude u dovoljnoj mjeri dokazao da su različita ponašanja koja se stavljaju na teret imala isti cilj, odnosno da su svi proizvođači kupaonske opreme koordinirali svoje ponašanje u odnosu na trgovce na veliko. U tom pogledu treba istaknuti da, kao što to proizlazi iz spomenutih točaka 66., 69. i 71., pojam zajedničkog cilja, protivno onome što tvrdi žalitelj, nije određen općim upućivanjem na postojanje narušavanja tržišnog natjecanja na tržištima obuhvaćenim povredom, nego upućivanjem na različite objektivne elemente, kao što su središnja uloga koju su trgovci na veliko imali u distribucijskom lancu, karakteristike tog lanca, postojanje koordinacijskih tijela i udruženja za više proizvoda, sličnost provedbe tajnih dogovora i materijalna, zemljopisna i vremenska preklapanja predmetnih djelovanja.

63 Slijedom navedenog, nije potrebno dokazati da se djelovanja koja se stavljaju na teret međusobno dopunjuju. Naime, jedinstvena i trajna povreda može se pripisati poduzetnicima koji nisu konkurenti i ne zahtijeva sustavno razgraničavanje mjerodavnih tržišta. Žalitelj je, s jedne strane, odgovoran za izravno sudjelovanje u povredi koja se stavlja na teret, i, s druge strane, za neizravno sudjelovanje u istoj, s obzirom na to da je znao za sva protupravna ponašanja koja su planirali ili proveli drugi sudionici u predmetnom zabranjenom sporazumu radi ostvarivanja istih ciljeva, ili ih je mogao razumno predvidjeti i bio je spreman snositi povezani rizik. Općem sudu stoga se ne može prigovoriti jer je smatrao da Komisija nije počinila pogrešku time što je zaključila da u predmetnom slučaju postoji jedinstvena i trajna povreda.

64 Naposljetku, što se tiče argumentacije o djelomičnim poništenjima sporne odluke u okviru drugih predmeta povezanih s predmetnim zabranjenim sporazumom, treba podsjetiti da je ocjena dokaza u pogledu različitih nacionalnih tržišta u isključivoj nadležnosti Općeg suda. U mjeri u kojoj se tom argumentacijom nastoji osporiti postojanje jedinstvene, složene i trajne povrede, treba istaknuti da činjenica da je Opći sud djelomično poništio spornu odluku u dijelu u kojem se odnosi na sudjelovanje u ustanovljenoj povredi određenih predmetnih poduzetnika na određenim tržištima u zemljopisnom smislu u određenim razdobljima nije dovoljna da bi se dovelo u pitanje utvrđenje Općeg suda u pogledu postojanja sveobuhvatnog plana koji obuhvaća tri podskupine proizvoda i šest predmetnih država članica i istovjetnog cilja kojim se narušava tržišno natjecanje. Ovisno o slučaju, takva djelomična poništenja mogu dovesti samo do smanjenja novčane kazne nametnute svakom od predmetnih poduzetnika, pod uvjetom da su mjerodavna tržišta u zemljopisnom smislu uzeta u obzir prilikom izračuna novčane kazne koja im je izrečena

65 Slijedom navedenog, drugi žalbeni razlog valja odbiti kao djelomično bespredmetan i djelomično neosnovan.

Treći i četvrti žalbeni razlozi, koji se odnose na nadzor u okviru neograničene nadležnosti i proporcionalnost novčane kazne

Argumentacija stranaka

66 Žalitelj trećim žalbenim razlogom tvrdi da su zbog razloga pravne sigurnosti i radi jamčenja prava na pravično suđenje Opći sud i Sud dužni stvarno izvršiti nadzor u okviru neograničene nadležnosti sukladno članku 31. Uredbe br. 1/2003, i to u svim predmetima koji se vode pred njima i u kojima se osporava novčana kazna ili periodični penal koji je odredila Komisija, osobito u okolnostima u kojima nijedno pravno pravilo ne predviđa usklađivanje sankcija i u kojima je Komisija primijenila tri različite metode za izračunavanje novčanih kazni za razdoblje od 1998. do 2006.

67 Međutim, Opći je sud u pobijanoj presudi, protivno zahtjevu žalitelja, izvršio samo nadzor zakonitosti određivanja iznosa novčane kazne.

68 Osim toga, žalitelj smatra da je Opći sud u predmetnom slučaju trebao smanjiti iznos novčane kazne s obzirom na težinu povrede, koja se odnosi samo na ograničen broj većinom malih država članica. Sankcija koju je Komisija odredila za tu povredu bila je neproporcionalna i stroža nego u slučaju istovrsnih povreda koje su obuhvaćale cjelokupno područje Europskoga gospodarskog prostora.

69 Osim toga, žalitelj prigovara činjenici da mu nije smanjen iznos novčane kazne zbog prekomjerne duljine upravnog postupka, koji je ukupno trajao gotovo šest godina.

70 Četvrtim žalbenim razlogom žalitelj tvrdi da je pobijanom presudom povrijeđeno načelo proporcionalnosti, u skladu s kojim sankcija mora odražavati težinu povrede. Žalitelj u tom pogledu smatra da je Opći sud pri određivanju težine povrede dužan uzeti u obzir učinke predmetne povrede na tržištu, kao i prihod ostvaren na obuhvaćenim tržištima, što on nije učinio.

71 Opći sud također je trebao provjeriti je li iznos novčanih kazni određenih spornom odlukom proporcionalan u apsolutnom smislu, što nije slučaj jer je novčana kazna od 2,94 milijuna eura izrečena za prihod obuhvaćen povredom od oko 5,2 milijuna eura.

72 Žalitelj stoga od Suda zahtijeva da ispravi te nezakonite propuste Općeg suda i smanji iznos novčane kazne.

73 Komisija zahtijeva da se treći i četvrti žalbeni razlozi odbiju.

Ocjena Suda

74 Prema ustaljenoj sudskoj praksi nadzor nad zakonitosti uspostavljen člankom 263. UFEU-a podrazumijeva ovlast suda Unije da izvrši nadzor činjeničnih i pravnih elemenata pobijane odluke s obzirom na argumente koje je istaknuo tužitelj, kao i ovlast ocjene dokaza, poništenja te odluke i izmjene iznosa novčanih kazni (vidjeti presudu od 10. srpnja 2014., Telefónica i Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, t. 53. kao i navedenu sudsku praksu).

75 Nadzor nad zakonitosti upotpunjen je neograničenom nadležnošću koja je sudu Unije priznata člankom 31. Uredbe br. 1/2003, sukladno članku 261. UFEU-a. Takva nadležnost omogućuje sudovima, osim pukog nadzora zakonitosti tih novčanih kazni, zamjenu ocjene Komisije vlastitom i stoga ukidanje, smanjenje ili povećanje izrečene novčane kazne ili periodičnog penala (vidjeti presudu od 8. prosinca 2011., Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, t. 63. i navedenu sudsku praksu).

76 Kako bi u pogledu novčane kazne udovoljio zahtjevima nadzora neograničene nadležnosti u smislu članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, sud Unije dužan je u izvršavanju svojih ovlasti iz članaka 261. i 263. UFEU-a ispitati svaki pravni ili činjenični prigovor kojim se želi dokazati da iznos novčane kazne nije u skladu s težinom i trajanjem povrede (vidjeti presudu od 18. prosinca 2014., Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 75. kao i navedenu sudsku praksu)

77 Međutim, izvršavanje te neograničene nadležnosti ne znači da se nadzor provodi po službenoj dužnosti, a postupak pred sudovima Unije je kontradiktoran. Na tužitelju je načelno obveza isticanja tužbenih razloga protiv pobijane odluke i podnošenja dokaza u prilog tim razlozima (vidjeti presudu od 18. prosinca 2014, Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 76. kao i navedenu sudsku praksu).

78 S tim u vezi treba istaknuti da nepostojanje obveze nadzora cjelokupne pobijane odluke po službenoj dužnosti ne narušava načelo djelotvorne sudske zaštite. Naime, u kontekstu poštovanja tog načela nije nužno da Opći sud po službenoj dužnosti pristupi novom sveobuhvatnom preispitivanju spisa, iako jest dužan odgovoriti na istaknute tužbene razloge i izvršiti nadzor pravnih i činjeničnih elemenata (vidjeti presudu od 8. prosinca 2011. Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, t. 66.).

79 Osim toga, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, Opći sud je jedini nadležan nadzirati način na koji je Komisija u svakom pojedinačnom slučaju ocijenila težinu nezakonitih ponašanja. Cilj nadzora koji Sud obavlja u žalbenom postupku je, s jedne strane, ispitati u kojoj je mjeri Opći sud na pravno ispravan način uzeo u obzir sve ključne čimbenike za ocjenu težine razmatranog ponašanja s obzirom na članak 101. UFEU-a i članak 23. Uredbe br. 1/2003 i, s druge strane, provjeriti je li Opći sud u dovoljnoj mjeri odgovorio na sve argumente koji su istaknuti u prilog zahtjevu za smanjenje iznosa novčane kazne. Težinu povrede prava tržišnog natjecanja Unije treba utvrditi s obzirom na mnogobrojne elemente, kao što su odvraćajući učinak novčanih kazni, posebne okolnosti predmeta i njegov kontekst, uključujući ponašanje svakog poduzetnika, ulogu koju je svaki od njih imao u uspostavljanju zabranjenog sporazuma, dobit koju su mogli ostvariti, njihovu veličinu i vrijednost robe

obuhvaćene sporazumom kao i rizik koji povrede takve vrste predstavljaju za ciljeve Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 95., 99. i 100.).

80 Osim toga, nije na Sudu, kada odlučuje o pravnim pitanjima u okviru žalbe, da zbog pravičnosti zamijeni svojom ocjenom ocjenu Općeg suda koji je na temelju svoje neograničene nadležnosti odlučio o iznosu novčanih kazni izrečenih poduzetnicima zbog njihove povrede prava Unije. Stoga samo ako Sud ocijeni da je iznos sankcije ne samo neprimjeren nego i prekomjeran do te mjere da je neproporcionalan, može se utvrditi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava zbog neprimjerenosti iznosa novčane kazne (vidjeti osobito presudu od 30. svibnja 2013., Quinn Barlo i dr./Komisija, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 57. kao i navedenu sudsku praksu).

81 Treći i četvrti žalbeni razlog treba ispitati upravo s obzirom na tu sudsku praksu.

82 Međutim, iz spomenute sudske prakse jasno proizlazi, kao prvo, da se nadzor na temelju neograničene nadležnosti odnosi samo na izrečenu sankciju, a ne na cjelokupnu pobijanu odluku i, kao drugo, da ni neograničena nadležnost ni nadzor nad zakonitosti ne podrazumijevaju nadzor po službenoj dužnosti, što znači da se u okviru njih ne zahtijeva da Opći sud po službenoj dužnosti pristupi novom sveobuhvatnom preispitivanju spisa, neovisno o tužbenim razlozima koje je istaknuo tužitelj.

83 U predmetnom slučaju treba utvrditi da je Opći sud, počevši od točke 335. pobijane presude, zaista izvršio nadzor nad iznosom novčane kazne, odgovorio na različite argumente žalitelja i, u točkama 397. do 402. te presude, odlučio o zahtjevu za smanjenje novčane kazne, što znači da nije samo izvršio nadzor nad zakonitosti tog iznosa, protivno onome što tvrdi žalitelj. Opći sud u tom je pogledu osobito istaknuo, u točki 384. spomenute presude, da je koeficijent od 15% utvrđen u okviru koeficijenata za „težinu povrede" i „dodatni iznos" predstavljao najmanji iznos s obzirom na osobito tešku narav predmetne povrede, nakon čega je u točkama 397. do 401. te presude zaključio da ni jedan dokaz koji su žalitelji podnijeli u prvostupanjskom postupku ne opravdava smanjenje iznosa novčane kazne.

84 Što se konkretno tiče ispitivanja težine povrede koja se stavlja na teret, treba utvrditi da je Opći sud u točki 381. pobijane presude među ostalim uputio na točku 23. Smjernica iz 2006., u kojoj se navodi da „horizontalni sporazumi o određivanju cijena, podjeli tržišta te ograničenju proizvodnje, koji su obično tajni, po svojoj su naravi među najtežim oblicima ograničavanja tržišnog natjecanja. Sa stajališta politike tržišnog natjecanja, njih se kažnjava visokim novčanim kaznama. Stoga je udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir u takvim slučajevima povreda u pravilu u gornjem dijelu tog raspona." Opći je sud u točki 383. spomenute presude iznio obrazloženje koje je Komisija navela u uvodnoj izjavi 1211. sporne odluke, u skladu s kojim je horizontalno usklađivanje cijena po samoj svoj naravi jedno od najštetnijih ograničenja tržišnog natjecanja, a povreda predstavlja jedinstvenu, trajnu i složenu povredu koja obuhvaća šest država članica i odnosi se na tri podskupine proizvoda, nakon čega je u točki 384. pobijane presude utvrdio da je predmetna povreda osobito teška i opravdava primjenu koeficijenta za težinu od 15% i, u točki 385. spomenute presude, da je žalitelj bio dio „središnje skupine poduzetnika" koji su proveli utvrđenu povredu.

85 Budući da je na taj način uzeo u obzir sve relevantne čimbenike za ocjenu težine povrede koja se stavlja na teret, pri čemu su horizontalno usklađivanje cijena i žaliteljevo sudjelovanje u tome uostalom dokazani, i s obzirom na to da je odgovorio na argumente žalitelja u vezi s tim, Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava i ispunio je svoju obvezu djelotvornog sudskog nadzora sporne odluke.

86 Što se tiče ocjene prekomjernog trajanja upravnog postupka, treba podsjetiti da iako Komisijina povreda načela poštovanja razumnog roka može opravdati poništenje odluke koju je donijela u upravnom postupku na temelju članaka 101. i 102. UFEU-a ako je istodobno dovela do povrede prava obrane dotičnog poduzetnika, takva povreda načela razumnog roka, ako je dokazana, ne može dovesti do smanjenja iznosa izrečene novčane kazne (vidjeti osobito presude od 9. lipnja

2016., CEPSA/Komisija, C-608/13 P, EU:C:2016:414, t. 61., i od 9. lipnja 2016., PROAS/Komisija, C-616/13 P, EU:C:2016:415, t. 74. kao i navedenu sudsku praksu). Međutim, u predmetnom slučaju nije sporno, kao što to proizlazi iz točke 69. ove presude, da žalitelj svojim argumentom da je Opći sud počinio pogrešku prilikom ocjene prekomjernosti trajanja upravnog postupka nastoji samo ishoditi smanjenje iznosa novčane kazne koja mu je izrečena.

87 Slijedom navedenog, taj argument treba odbiti kao bespredmetan, neovisno o njegovoj osnovanosti.

88 Naposljetku, što se tiče proporcionalnosti iznosa izrečene novčane kazne, žalitelj ne iznosi ni jedan argument kojim bi dokazao da je iznos izrečene sankcije neprimjeren ili prekomjeran. U tom smislu treba odbiti argument da je iznos novčane kazne od 2,94 milijuna eura neproporcionalan u odnosu na prihod obuhvaćen zabranjenim sporazumom u iznosu od 5,2 milijuna eura. Naime, u predmetnom je slučaju nesporno da je konačni iznos novčane kazne izrečen društvu Villeroy & Boch i njegovim društvima kćerima smanjen tako da ne prelazi 10% njihova ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini, sukladno članku 23. stavku 2. Uredbe br. 1/2003. Samim se tim ograničenjem osigurava da iznos te novčane kazne nije neproporcionalan u odnosu na veličinu poduzetnika određenu na temelju njegova ukupnog prihoda (vidjeti u tom smislu presudu od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 280. do 282.).

89 Treći i četvrti žalbeni razlog stoga treba odbiti kao djelomično bespredmetan i djelomično neosnovan.

90 Budući da ni jedan žalbeni razlog koji je istaknuo žalitelj nije prihvaćen, žalbu treba odbiti u cijelosti.

Troškovi

91 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima. U skladu s člankom 138. stavkom 1. istog poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da žalitelj nije uspio u postupku te s obzirom na to da je Komisija zatražila da on snosi troškove, treba mu naložiti snošenje troškova.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) proglašava i presuđuje:

1) Žalba se odbija.

2) Društvu Villeroy & Boch Belgium SA nalaže se snošenje troškova.

Potpisi